

GAÁL GYULA: SZERVEZETT EMBERCSEMPÉSZÉS MAGYARORSZÁGON

A kelet-közép-európai térségben és hazánkban a közelmúltban lezajlott társadalmi, politikai, gazdasági, biztonsági változások nem hagyták érintetlenül a határellenőrzéssel szembeni elvárásokat, az alkalmazott módszereket, eljárásokat, indokoltá tették a Határőrség cél- és feladatrendszerének újraértékelését, a szervezet átalakítását.

Jelentősen átalakult az államhatár őrzésének nemzetközi környezete is, új szomszédos államok jöttek létre. Ausztria Európai Unió tagja, a schengeni egyezményhez való csatlakozása a határellenőrzésben alapvető változásokat hozott.

A hazánk államhatárához kapcsolódó jogellenes cselekmények száma nagymértékben nőtt és minőségileg is megváltozott. Komoly problémát okoz a kelet-nyugati irányultságú illegális migráció megakadályozása, hatékony kezelése. Szervezetté vált az ember-, áru-, kábítószer-, fegyver-, sugárzóanyag- csempészet, az úti okmány-hamisítás, a lopott gépjárművek államhatáron történő átjuttatása. A Nyugat-Európába irányuló illegális migráció egyik fő tranzitállomása Magyarország lett.

Az államhatárhoz kapcsolódó jogsértések közül meghatározó a folyamatosan növekvő illegális migrációra épülő embercsempész tevékenység. Az embercsempész szervezetek elleni határőrségi fellépés egyik iskolapéldája a Dunakeszi Alagi majorhoz kapcsolódó embercsempész bűnszervezet felszámolása, amely bűncselekmény nagyságrendjét és kiterjedtségét tekintve egyedülálló a magyar kriminalisztika történetében.

I. A történeti tényállás

1999. július 27-én a délelőtti órákban a Határőrség Balassagyarmati Bűnügyi és Felderítő Szolgálatnak munkatársai – előzetes információk alapján – akciót hajtottak végre Dunakeszin, az Alagi majorban, amelynek eredményeként az egyik épületben és annak környékén összesen 284 külföldi állampolgárt fogtak el, akik illegálisan tartózkodtak hazánkban. Személyi, vagy úti okmánnyal egyikük sem rendelkezett. Az illegális migránsokat a Balassagyarmati Közösségi szállásra szállították. Az embercsempészség bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt elrendelt és rendkívüli alaposságot követelő nyomozás megállapításai a következőkben foglalhatók össze:

- A migránsok utaztatását hazájukból – Afganisztán, Pakisztán, Banglades – a nyugat-európai célországokig embercsempészek szervezték és irányították. Az államhatárokat legálisan, vagy illegálisan lépték át. A legtöbben Ukrajnán és Románián keresztül illegálisan érkeztek Magyarországra. Már elindulásuk előtt ki kellett fizetniük személyenként 2-5 ezer dollárt az embercsempészeknek, azonban Magyarországról csak akkor szállították tovább őket, ha újabb összegeket fizettek.
- A migránsok elszállítására használt épületet egy legálisan működő Bt. bérelte. Az épületet átalakították, hogy az pihentetésre alkalmas legyen. Az ablakokra rácsot szereltek és megerősítették az ajtókat is. Az épület előtti úton közlekedőket

- figyelmeztették, hogy a területen tilos az átjárás. Az első illegális csoportot feltehetően 1999. márciusában szállították az épületbe. A szállítások általában hajnalban történtek.
- A pihentető helyre érkezett migránsoktól a pénzüket, az ékszereiket és egyéb értékeiket elvették. Addig nem szállították tovább őket, amíg a hozzátartozóik nem utaltak újabb összegeket az embercsempészek által megadott számlaszámra.
 - A migránsok az embercsempészek felügyelete mellett telefonon tarthatták a kapcsolatot hozzátartozóikkal.
 - Az őrzésüket egyszerre többen látták el. A magyar embercsempészek mellett a migránsok között is voltak „főnöki” feladattal megbízottak, akik tevékenységükért több ételmelet és cigarettát kaptak, illetve kivételes bánásmódban részesültek.
 - Az migránsok napi 3-4 szelet kenyér mellett leggyakrabban rizst kaptak. Ha volt még pénzüik, akkor az őrkötől élelmiszereket vásárolhattak a piaci ár többszöröséért (például: 1 db tojás egy, 1 kg kenyér kettő, 1 kg alma kettő, 1 üveg cola három dollárba került).
 - A pihentető helyen szigorú napirend szerint folyt az élet. Reggel 6 órakor volt ébresztő, 9 óra körül érkezett meg az ételmelet, amelyet megfőztek és szétosztottak. Szinte minden nap 19-20 óra között megjelentek az embercsempész szervezet vezetői és ellenőrizték a rendet, majd elszállították azokat, akik a továbbutaztatás költségeit kifizették.
 - A migránsokat gyakran minden ok nélkül és rendszeresen bántalmazták az embercsempészek.
 - Az egészségügyi ellátást egy afgán orvossal végeztették. Az orvosságért 10 dollárt, egy injekcióért 60 dollárt kértek.
 - Az Alagi majori épületből az embercsempészek a migránsokat időszakonként – rendőri ellenőrzéstől tartva – más pihentető helyre szállították, majd két nappal később visszavitték őket. Az átszállításokat az embercsempész szervezet tagjai végezték, akik ezt újabb jövedelemszerzésre használták.
 - Pihentető helyként működött Budapesten a III. kerületben egy faház is. A faházat egy fiktív építőipari Kft. bérelte egy telepen. A helyiségeket átalakították és őrkutya is vigyázott a migránsokra. Itt folyamatosan 50-80 főt helyeztek el. Az őrzésben ukrán állampolgárok is közreműködtek.
 - A migránsokat folyamatosan szállították Dunakeszire, majd az Alagi majori épületből személygépkocsival Balassagyarmat térségébe, ahonnan szlovák embercsempészek jutatták át őket az államhatáron. A szlovák bűnözők az államhatáron átjutatott személyekért általában száz-száz német márkát kaptak. Ők határozták meg, hogy hová kell szállítani a migránsokat. A kapcsolattartás tényét a híváslisták támasztották alá, a cellapozíciók pedig azt, hogy ki és honnan indított hívást.
 - Az embercsempész szervezetben nemzetközi bűnözők is részt vettek. Feladatuk az volt, hogy a legálisan vagy illegálisan hazánkba érkező migránsok továbbszállítását elsősorban Nyugat-Európába és Olaszországba megszervezzék. A legálisan érkezők Kijevén keresztül utaztak Budapestre, ahol a repülőtéren már várták őket az embercsempész szervezet tagjai, vagy taxival mentek az előre megadott címekre. Hivatalosan működő hotelekben, vagy panziókban helyezték el őket. Az illegális migránsok Ukrajnán és Románián keresztül érkeztek, majd a pihentető helyekre szállították őket.

- Az Alagi majorban elfogott személyek tanúvallomásai alátámasztották, hogy a magyar embercsempész szervezetek kiterjedt kapcsolatokkal rendelkeznek Szlovákiában is, hiszen az illegális határátlépésnek ez az egyik fő iránya.
- A nyomozás megállapította, hogy az embercsempész szervezeteknek a közösségi szállásokon is vannak tagjai, akik az ott elhelyezett migránsokat megkeresik és megszervezik szökésüket, illetve illegális határátlépésüket.

A Dunakeszi Alagi majorban felfedett és felszámolt kiterjedt embercsempész bűnszervezet 14 tagja ellen 3206 rendbeli a Btk. 218. § (3) bekezdésbe ütköző és aszerint minősülő embercsempészes bűntettének elkövetése miatt indult büntetőeljárás.

II. A bűncselekmény elemzése

Az embercsempészes (Btk. 218. §) törvényi tényállását az 1997. évi LXXIII. törvény állapította meg, amelynek az 1998. évi LXXXVII. törvény 52. §-a megemelte a büntetési tételeit egy fokozattal, így a cselekmény minden elkövetési magatartása büntettként értékelendő. Az elkövetés idején hatályos törvényszöveg:

Btk. 218. § (1) Aki tiltott határátlépéshez (217. §) vagyoni haszonszerzés végett segítséget nyújt, büntettet követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki a Magyar Köztársaság államhatárának engedély nélkül vagy meg nem engedett módon történő átlépéséhez vagyoni haszonszerzés végett segítséget nyújt, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Aki a cselekményt bűnszervezet tagjaként vagy megbízásából követi el, büntett miatt az (1) bekezdés esetén öt évtől tíz évig, (2) bekezdés esetén két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki az (1)-(3) bekezdésben meghatározott embercsempészesre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Az embercsempészes elkövetőjével szemben mellékbüntetésként kitiltásnak is helye van.”

Jogi tárgy

A Magyar Köztársaság azon érdeke, hogy mindenki csak jogszabályban vagy nemzetközi szerződésben meghatározott feltételek (engedély) teljesítése és a határrendészeti szervek ellenőrzése mellett – a kijelölt és a határforgalom számára megnyitott határátkelőhelyen – lépje át az államhatárt.

Elkövetési magatartás

A Magyar Köztársaság államhatárának jogellenes átlépéséhez történő segítségnyújtás. Jelen esetben az elkövetők fizikai módon segítettek a migránsoknak, mivel az államhatáron való átkísérést, átszállítást aktív magatartással hajtották végre.

*Elkövetés módja***a) Vagyoni haszonszerzésből**

Vagyoni haszonszerzés miatti célzat, ezért az elkövető bármely vagyoni jellegű ellenszolgáltatás elérése érdekében cselekedhet. Mivel célzatról van szó a tényállás megállapításánál közömbös, hogy az elkövető a tényleges vagyoni előnyhöz hozzájutott-e, vagy sem és annak sincs jelentősége, hogy azt kitől kapja. Ez esetben egyértelműen megállapítható a vagyoni haszonszerzés célzatának minden változatban történő megvalósulása:

- Az illegális migránsok már elindulásuk előtt kifizettek 2-5 ezer dollárt a Magyarországra történő szállításukért a hazájukban működő embercsempész szervezet toborzó elemének.
- Magyarországról azonban csak akkor szállították tovább őket, ha újabb összegeket fizettek.
- A pihentető helyeken a telefonon történő kapcsolattartás a hozzátartozókkal a pénzáttalás érdekében díjtalan volt, azonban a további telefonokért túlzottan magas percdíjat számoltak fel (10 dollár/perc).
- Az alapellátás ingyenes volt, de az étkezés feljavításáért már a piaci ár többszörösét is elkérték azoktól, akiknek még maradt pénze.
- Az embercsempész szervezet szállítást végző tagjai minden egyes alkalomért 15 ezer forintot kaptak közvetítőkön keresztül.

Összegezve megállapítható, hogy az embercsempész szervezet tagjai a legváltozatosabb módon jutottak a lehető legnagyobb haszonhoz, kihasználva az illegális migránsok kiszolgáltatott helyzetét.

b) Bűnszervezet tagjaként vagy annak megbízásából

Bűnszervezet (Btk.137. § 8.pont): *„Bűncselekmények rendszeres elkövetése révén, haszonszerzés végett létrejött olyan bűnszövetség, amely feladatmegosztáson, alá-fölérendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul.”*

A történeti tényállás alapján megállapítható, hogy a 3206 rendbeli embercsempészes bűntettét több bűnszervezet jól összehangolt tevékenységével valósították meg:

A bűnszervezetek között egyértelmű a munkamegosztás és az együttműködés. A kiindulási országokban megtalálhatók a toborzó elemek, amelyek feladata a migránsok összegyűjtése és az indulási összegek beszedése. Más embercsempész szervezetek a szállításra specializálódnak. Feladatuk a tranzit országokon történő átszállítás végrehajtása. A tranzit országokban lévő pihentető helyek konspiratív működtetésének megszervezését újabb bűnszervezetek végzik. Feladatuk az illegális migránsok összegyűjtése, ellátása, szökésük megakadályozása, a további pénzüsszegek átutaltatásának megszervezése, a továbbszállítókkal való kapcsolattartás. Az államhatárokon történő átszállítást már egy másik bűnszervezet végzi, amelynek feladata a megfelelő helyszín és időpont kiválasztása és a szállítók kifizetése.

A különböző feladatrendszerrel működő embercsempész szervezetek tevékenységében is kimutathatóan elkülönül a munkamegosztás:

- Az Alagi majorban működő bünszervezetnél a másodrendű vádlott feladata volt a megfelelő bérlmények felkutatása, bérlése, az élelmezés megszervezése, az egészségügyi ellátás biztosítása. A harmad-, negyed-, ötöd-rendű vádlott főzött, osztotta az élelmet és fenntartotta a rendet. Más a pénzügyeket intézte. További személyek tervezési, szervezési, koordinálási és ellenőrzési feladatokat hajtottak végre.
- Alapvető ismérv a bünszervezetknél a hierarchikus felépítettség. Ez alatt nem konkrétan a közvetlen irányítóval való kapcsolattartást kell érteni, hanem azt, hogy két vagy több személy, amely a vezető irányítása alatt tevékenykedik, további személyeket is bevon a részcselekmények végrehajtásába.
- A bünszervezet tagjaként történő elkövetésnél nem feltétlenül fontos, hogy minden előre megtervezett cselekményről tudjon a végrehajtó alrendszer, feltétel azonban, hogy az elkövető tudjon a bünszervezethez tartozásáról. Jelen esetben a tanúvallomások és az elkövetők vallomásai ezt egyértelműen bizonyították.
- Végül meg kell említeni a bünszervezet alaposan és sokoldalúan megszervezett, precíz tevékenységét. A váratlan helyzetekre jól és hatékonyan reagáltak. Többször szervezetten elhagyták a pihentető helyet félve a rendőri ellenőrzéstől. Alkalmazták a modern technika vívmányait például: a mobil telefonokat, a modern, nagyteljesítményű szállítóeszközöket. Pontos, mindenre kiterjedő kimutatásokat vezettek a beérkező és továbbszállított migránsokról, illetve a különböző költségekről és a bevételről.

Stádiumok

Az embercsempészség alaki bűncselekmény, amely az elkövetési magatartás tanúsításával befejezetté válik.

A bűncselekmény alanya

Az embercsempészség alanya bárki lehet a hivatalos személyeken és a katonákon kívül.

A bűnösség

Kizárólag szándékos lehet. Az elkövetők tudatában meg kellett jelennie annak, hogy a migránsok jogellenesen akarják átlépni az államhatárt és ehhez magatartásukkal aktív segítséget nyújtanak vagyoni haszonszerzés céljából. Az embercsempészség annyi rendbeli, ahány személy tiltott határátlépéséhez segítséget nyújtanak.

A bizonyítás érdekességei

A nyomozók a bizonyítás során aktívan fordították az embercsempészekkel szembe az általuk használt modern eszközöket, így a mobiltelefonok híváslistáját. Ezek alapos elemzése, a cellapozíciók összevetése értékes bizonyítékokat adott.

A migránsok egybehangzó tanúvallomásai sorban lebuktatták a legfelkészültebb és legjobban felkészített elkövetőket is. Ezért fontos megemlíteni a helyes és megfelelő kontaktus kialakítását a kihallgatások során.

Az elkövetők által precízen vezetett okmányok, elszámolások pontos információkat nyújtottak arról, hogy hol, mikor és mennyi személyt szállítottak, őriztek és juttattak ki az országból.

Összegezve megállapítható, hogy a felszámolt bűnözői csoport jól példázza a magasabb szervezetségi fokon lévő bünszervezet elkövetési sajátosságait, amelynek ismérvei az alábbiakban foglalhatók össze:

- Több személy tartós összefonódásán alapul,
- hierarchikus szervezeti struktúra jellemzi,
- tagjai tervszerű munkamegosztással dolgoznak,
- rugalmas bűnözési technológiát alkalmaznak a bűnözési módszerek megválasztásának sokoldalúságával,
- a modern infrastruktúrát tudatosan használják,
- nemzetközi kapcsolatokat építenek és működtetnek,
- tevékenységükben egyértelmű a nyereségre, anyagi haszonszerzésre való törekvés.

III. Összegzés

A gyakorlati tapasztalatok alapján megállapítható, hogy hazánkban az embercsempészes megjelenési formájában és minőségében változások következtek be. A korábban tapasztalt alkalmoszerű segítségnyújtási formát felváltotta a szervezetszerű embercsempész tevékenység.

A magyarországi embercsempészes előiskolája a masszív szervezett bűnözésnek. Az embercsempész szervezetek ismérvei megfelelnek a szervezett bűnözői csoport meghatározására az Európa Tanács által kiadott alábbi ajánlásoknak:

1. több mint két személy együttműködésén alapul;
2. minden tagnak meghatározott feladata, szerepe van;
3. hosszabb, vagy meghatározatlan időre szóló együttműködés;
4. csoporton belüli fegyelem és ellenőrzés;
5. súlyos bűncselekmény elkövetésének gyanúja;
6. nemzetközi szinten tevékenykednek;
7. az erőszak, a fenyegetés vagy a megfélemlítés módszerét alkalmazzák;
8. kereskedelmi vagy üzleti típusú struktúrát használnak;
9. foglalkoznak pénzmosással;
10. befolyásolják vagy szándékukban áll befolyásolni a politikát, a médiát, a közigazgatást, az igazságszolgáltatást, a gazdaságot;
11. céljaik között a pénz és/vagy a hatalom megszerzése a meghatározó.

A felsorolt ismérvek közül az 1., a 3., az 5. és a 11. együttes fennállása elengedhetetlen és további legalább három kritérium megléte szükséges a bünszervezetek meghatározásához.

Az embercsempész bűnözői csoportok szinte valamennyi kritériumnak megfelelnek. Jellemző tevékenységükre a szervezetszerű bűnelkövetés, amely módszerben, szervezetségében, konspiráltságában egyre kifinomultabb és szerteágazóbb.

Az embercsempész bűnszervezetek tevékenységében maradéktalanul érvényesül a szervezett bűnözés egyik fontos szempontja: a lelepleződés kis kockázata és a minimális ráfordítás mellett rövid idő alatt aránylag könnyen elérhető magas profit.

Jelentősen fejlődött a technikai színvonal és a konspiráció. Ezt mutatják a konvojban történő biztosított szállítások, ellenfigyelések, folyamatos útvonal módosítások, pontosítások, a határőrségi, rendőrségi rádióadások lehallgatása, a szolgálati rendszerről való adatgyűjtések.

Rendkívül veszélyes tendenciát jelez a szervezetség alakulása, amely főleg interkontinentális, de lokális szinten is megállapítható. Beletartozik ebbe a legális szervezetek, például utazási irodák, szállodák összefonódása az illegális szervezőmunkát végző csoportokkal, a nemzetközi koordinációs és szervezőközpontok kialakulása, a migrációs költségeket megelőlegező vállalkozások és magánszemélyeket megjelenése. Az illegális bevételek milliárdokban mérhetők.

A szervezett embercsempészésre tipikusan jellemző a nemzetközi mobilitás, a kiváló logisztika, a modern kommunikáció és a gyors közlekedés. A bűnszervezetek képesek nagy létszámú csoportokat eljuttatni a célországokba. Rendelkeznek gyűjtő-pihentető helyekkel, különböző típusú szállítóeszközökkel, ismerik a tranzit- és célországok jogrendszerét, gyorsan és rugalmasan alkalmazkodnak a határrendészeti szervek által elrendelt intézkedésekhez.

Az embercsempész bűnszervezetekkel szemben határozottabb, keményebb fellépésre van szükség, amely komoly feladatot ró a Határőrségre is. A modern infrastruktúrát használó konspiratív bűnözési forma ellen csak a törvényi lehetőségek hatékonyabb kihasználása, a felderítő munka, az operatív és titkosszolgálati módszerek, eszközök teljes körű alkalmazása hozhat megfelelő eredményt.

Az embercsempészés elleni harc szervezettebb és hatékonyabb hatósági tevékenységet, szigorúbb jogi háttérrel, széles körű hazai és nemzetközi együttműködést, valamint magasabb színvonalú anyagi-technikai feltételeket kíván, amelynek megteremtése nemcsak Magyarország, hanem az egyesülő, Európa közös érdeke is.